

Milli Kültür Araştırmaları Dergisi (MİKAD) / Cilt 5 - Sayı 2

Sorumlu Yazarlar: Tülay ÖZDEMİR ÇİÇEKÇİ / MEB, Öğretmen.
tulayozdemircicekci@gmail.com ORCID ID:0000-0001-7593-9977

Aziz ÇİÇEKÇİ / MEB, Öğretmen.
aziztulay@gmail.com ORCID ID:0000-0001-8230-0856

Atıf: ÖZDEMİR ÇİÇEKÇİ, T. ve ÇİÇEKÇİ, A. (2021). Ostim & İvedik Sanayi Bölgesinde Faaliyet Gösteren İşletmelerde Ostim Mesleki Eğitim Merkezi Koordinesinde Eğitim Alan Suriyeli Mültecilerin İşverenlerce Ahilik Temelinde Değerlendirilmeleri, Milli Kültür Araştırmaları Dergisi, Cilt5, Sayı2, s. 21-33.

Makale Gönderim Tarihi: 14 Eylül 2021/ Kabul Tarihi: 5 Aralık 2021

OSTİM & İVEDİK SANAYİ BÖLGESİNDE FAALİYET GÖSTEREN İŞLETMELERDE OSTİM MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ KOORDİNESİNDE EĞİTİM ALAN SURIYELİ MÜLTECİLERİN İŞVERENLERCE AHİLİK TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMELERİ

ÖZET

Ahilik geçmişten günümüze kadar modernleşerek varlığını devam ettiren bir teşkilat yapısıdır. Anadolu'nun bütün köy ve şehirlerinde kesintisiz olarak varlığını sürdürmüştür. Ahilik örgüt yapısı, gençlere mesleki eğitimin yanı sıra sosyalleşmelerini ve toplum içinde bir yer edinmelerini de sağlamıştır. Günümüzde Türkiye'de uygulanan mesleki teknik eğitimin Ahilik geleneğinden ilham aldığı yadsınamaz bir gerçektir. Günümüz Türkiye'sinde; mesleki ve teknik eğitim, ilköğretimi tamamlamış olan gençlerin belli bir meslek alanında yetişmelerini sağlamak amacıyla düzenlenmiş örgün mesleki eğitim ile çıraklık eğitimi faaliyetlerini içerir. Mesleki ve teknik eğitim; toplum ve bireylerin gerekli ihtiyaçlarını karşılamak üzere belirli bir meslek alanına ilişkin bilgi, beceri ve davranış kazandıran, bireyin yeteneklerini geliştirerek toplumda sosyal ve ekonomik yönden güçlü olmasını sağlayan bir süreçtir. Bireylerin endüstri, ticaret ve diğer hizmet alanlarına bir meslek sahibi olarak hazırlanmasını, meslek içinde geliştirilmesini sağlamak için örgün ve çıraklık eğitiminde uygulanacak ilkelerin bir sistem bütünlüğü içinde belirlenmesini hedefler.

Suriyeli mülteciler eşlerini ve çocuklarını alıp kabul görüleceklerinden emin olmadan farklı bir ülke, farklı bir kültür ve sonunu bilmedikleri bir maceraya atıldılar; çünkü ateş hattında kalmışlar, gelecekleri ellerinden alınmış ve yaşadıkları bölgede kendilerini güvende hissetmemeye başlamışlardı.

2011 Yılı'nın, Mart ayında Suriye'de halk ve rejim arasında çıkan anlaşmazlıklar iç savaşta dönüşmüş ve halkın büyük bir çoğunluğu yaşamlarını idame ettirecek güvenli bölge arayışına girmişlerdir. Güvenli bölge olarak gördükleri ülkelerden biride Suriyeli Mültecilere kucak açan Türkiye idi. Türkiye'ye Suriye uyruklu mültecilerin ilk olarak göç etme tarihleri Nisan 2011'dir. Bu tarihten günümüze kadar birçok Suriyeli mülteciye misafirperverlik yapmış olan Türkiye'de; T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 19.08.2021 tarihli verilerine göre; Suriyeli sığınmacı sayısı, 3.701.584 kişi iken, 15-18 yaş aralığında ki Suriyeli sığınmacı sayısı, 257.092 kişidir. (<https://www.goç.gov.tr>)

İlk geldikleri günden itibaren ülkemize her anlamda uyumlarının sağlanması için gerekli çalışmalar yapıldığı gibi, genç ve çocukların da eğitime kazandırılması için Milli Eğitim Bakanlığı çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur.

Bu makalede Ostim Mesleki Eğitim Merkezi'ne kayıtlı 124 Suriyeli mülteci öğrencinin, eğitim gördüğü 110 firmayla ahilik kültürünün işverenlerce Suriyeli çırak öğrencilere benimsetilmesi değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Mesleki Eğitim, Çırak, Sığınmacı

EVALUATION OF SYRIAN REFUGEES WHO HAVE BEEN TRAINED BY THE OSTİM VOCATIONAL TRAINING CENTER IN ENTERPRISES OPERATING IN OSTİM & İVEDİK INDUSTRIAL ZONE, ON THE BASIS OF AHI ORDER

ABSTRACT

Ahi order is an organizational structure that has been coming from past to present while being modernized on the way. It continued its existence uninterruptedly in all the villages and cities of Anatolia. The organizational structure of the Ahi community has given young people vocational training as well as enabling them to socialize and gain a place in the society. It is an undeniable fact that the vocational technical education practiced in Turkey today is inspired by the Ahi-order tradition. In today's Turkey; Vocational and technical education includes formal vocational education and apprenticeship training activities organized to enable young people who have completed primary education to attain a certain profession. Vocational and technical education is a process that provides knowledge, skills and behaviors related to a certain profession in order to meet the necessary needs of the society and individuals, and enables the individual to be socially and economically strong in the society by developing his or her abilities. It aims to prepare individuals for industry, commerce and other service areas as a professional and also determine the principles to be applied in formal and apprenticeship education in a system integrity in order to ensure that it is developed within the profession.

Syrian refugees took their spouses and children and embarked on an adventure in a different country, a different culture and an unknown ending, without being sure that they would be accepted. Because they were in the line of fire, their futures were taken from them and they began to feel unsafe in the area they lived in.

In March 2011, the disagreements between the people and the regime in Syria turned into a civil war and the majority of the people sought a safe zone to sustain their lives. One of the countries they saw as a safe zone was Turkey, which embraced Syrian Refugees. The first migration date of Syrian refugees to Turkey is April 2011. In Turkey, which has hosted many Syrian refugees since then; According to the data of the TR Ministry of Interior General Directorate of Migration Management dated 19.08.2021; While the number of Syrian refugees is 3,701,584, the number of Syrian refugees between the ages of 15-18 is 257.092.(<https://www.goç.gov.tr>)

From the day they first arrived, the Ministry of National Education has carried out various activities to ensure that they adapt to our country in every sense, as well as to bring young people and children into education.

In this article, 124 Syrian refugee students registered in Ostim Vocational Education Center and 110 companies where they receive education and the adoption of the Ahi culture by employers to Syrian apprentice students are evaluated.

Keywords: Ahi order, Vocational Education, Apprentice, Asylum Seeker

GİRİŞ

Ahilik kendine özgü kuralları olan ve hiyerarşik bir yapıya sahip kurumsal bir organizasyonlar bütünüdür. Organizasyon şekli ve değerler sistemi olarak ahilik dönemi içerisinde Anadolu'da yaşayan Türkmenlere hem mesleki eğitimin hem de

sosyalleşmenin kapılarını açmıştır. Aynı zamanda yaşamlarını idame ettirmenin bir yolu olmuştur.

Ahilik sisteminde mesleki eğitimin ilk adımı yamaklık idi. Yamaklara müptedide denilmekte idi. Yamak ve çıraklara, mesleki eğitim iş başı eğitimi olarak kalfa ve ustalar tarafından verilir. Yamaklık, 10 yaşına basmamış olan çocukların büyükleri tarafından meslek ve sanat öğrenmesi için bir işyerine emanet edilmesi ile başlardı. Yamaklıktan sonra çıraklık dönemi gelir, iki sene yamaklık eden ve başarı gösteren çocuklar törenle çırak olurlardı. Çıraklık, işin ehemmiyeti ve zorluğuna göre 20 seneye kadar sürmekte idi. Çıraklık döneminden sonra sınav ile kalfalığa yükseltirilirdi. Kalfalık eğitimi 3 yıl sürerdi. Kalfalık eğitimi esnasında gençlere gerektiğinde topraklarını savunabilmeleri için, askeri eğitimler de verilmekte idi. Kalfalıktan sonra ustalık dönemi başlardı. Ustalık döneminde kendi başına almış olduğu eğitim doğrultusunda sanatını icra edecek düzeye eriştiği için bağımsız hareket edebilir veya yine ustası ile beraber çalışabilirdi.

Günümüzde mesleki eğitim merkezlerinde 14 yaşını tamamlayıp, ortaokul mezunu olan gençler çıraklık eğitimine alınmaktadır. Bir meslek seçerek iş yerlerinde iş başı eğitimi ve okullarda teorik eğitimi almak sureti ile 3 yıllık eğitimini tamamlayanlar ve atölye ortamında yapılan uygulamalı beceri eğitimi sınavında başarılı olanlar kalfa, kalfalık eğitiminin üzerine bir yıl eğitim alanlar ve yine atölye ortamında beceri eğitimi sınavında başarı elde edenler ise usta olarak mezun olmaktadır.

Ülkemizde özellikle son zamanlarda mültecilere karşı olumsuz duygular beslediği radyo, TV, gazete vb. haberleri aracılığı ile ortaya konmaktadır. Ancak Ankara Ostim-İvedik esnafının bu şekilde düşünmediği görülmektedir. Ostim-İvedik esnafı mülteci öğrencilere olumlu bakmaktadır. Bundan dolayı işletmelerin çoğunluğunda mülteciler çırak, kalfa, usta olarak çalıştırılmaktadır.

Ostim ve İvedik Organize Sanayi Bölgesi yönetimleri ile yapılan görüşmelerde; kayıtlı esnafların ahilik temelinde eğitim vermeyi benimsedikleri gözlemlenmiştir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye adaptasyonları konusunda; meslek dersleri öğretmenlerinin, esnaf ziyaretlerinde yapmış oldukları kontrollerde ahilik kültürünün kapsayıcı olduğunu görmekteyiz. Esnafların da ahilik kültürüne önem verdikleri görülmektedir. Bu bağlamda çalışma sahasında Türk esnaf geleneklerinde ahilik kültürü temel alınmaktadır denilebilir.

Ostim Mesleki Eğitim Merkezi kontrolünde Suriyeli mültecilerin işletmelerce ahilik kültürüne uygun eğitim aldıkları tespit edilmiştir. Mesleki Eğitim Merkezlerinde 9. sınıfların "Mesleki Gelişim" derslerinde tüm çırak öğrencilere ahilik kültürünün benimsenmesi ile ilgili modüler eğitim verilmektedir. Ankara ilinde eğitim veren mesleki eğitim merkezleri şunlardır:

- Ostim Mesleki Eğitim Merkezi,
- Siteler Mesleki Eğitim Merkezi,
- Ahi Evran Meseli Eğitim Merkezi,
- Gazi Mesleki Eğitim Merkezi,
- Erkunt Meseli Eğitim Merkezi,
- Özkan Erdek Meseli Eğitim Merkezi,
- Mamak Mesleki Eğitim Merkezi,
- Uluslararası Mesleki Eğitim Merkezi'dir.

Ostim Mesleki Eğitim Merkezi'ne kayıt yaptıran mülteci sayıları yıllara göre aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Ostim Mesleki Eğitim Merkezi'ne Kayıtlı Mülteci Öğrenci Sayıları

Yıllar	2017	2018	2019	2020	2021	TOPLAM
Mülteci Öğrenci Sayıları	4	31	95	44	68	242

*“Harama bakma, haram yeme, haram içme,
Doğru, sabırlı dayanıklı ol.
Yalan söyleme. Büyüklerinden önce söze başlama.
Kimseyi kandırma, kanaatkâr ol.
Dünya malına tamah etme. Yanlış ölçme, eksik tartma.
Kuvvetli ve üstün durumda iken affetmesini, Hiddetli iken
Yumuşak davranmasını bil ve kendin muhtaç iken bile
Başkalarına verecek kadar cömert ol” (Gürata,1975:80).*

Bu sözler ahilik kültüründe meclis tarafından işi beğenilen kalfanın ustalık mertebesine yükseltirken ahi baba vekili tarafından gencin kulağına söylenen sözlerdir. Ve bu sözler ahilik ilkeleri ile doğrudan bağlantılıdır.

Bu çalışma, ilkeleri ahlaki ve etik değerler ile geliştirilmiş, insana değer veren, temelden itibaren bireylerin eğitimini önemseyen Ahilik kültürüne, 13. Yüzyılda olduğu gibi günümüzde de uyulup uyulmadığını Suriyeli Mülteci Sığınmacılar ve Ostim ve İvedik Organize Sanayi Bölgesi özelinde görmek amacıyla yapılmıştır. Dolayısıyla, Ostim-İvedik Organize Sanayi Bölgesi ile sınırlı tutulmuş, Ostim Mesleki Eğitim Merkezi'ne kayıt yaptıran Suriyeli mülteci öğrenciler dikkate alınmıştır. Ostim-İvedik Organize Sanayi Bölgesi dışında bulunan işletmelerdeki Suriyeli mülteciler çalışmaya dahil edilmemiştir.

AHİLİK VE AHİLİK İLKELERİ

“AHİ”, Arapça da “kardeş” anlamına gelen bir kelimedir. Kaşgarlı Mahmut'un hazırladığı Divânü Lügâti't-Türk isimli ansiklopedik sözlükte ise “ahi” kelimesinin eli açık, cömert anlamında kullanılan ve Türkçe olan “akı” dan geldiği kaydedilmektedir (Ekinci, 2012:26).

Ahilik, ahlakı güzel, insanı ve diğer canlıları Yaratan'dan ötürü seven, ibadetini yapan, zekâtını veren, anne, baba ve büyüklere ihsan ve itaatte bulunan, komşusuna yardımda kusur etmeyen, cömert olan, sağ elinin verdiği sol eli görmeyen, başa kakmayan, işinde, sanatında ve mesleğinde hile yapmayan, doğruluk ve dürüstlükten ayrılmayan, işini sözüne uygun bir biçimde gerçekleştiren, doğrulukla çalışan, sır saklamasını bilen, ahde vefalı, yalan, gıybet ve riyadan uzak duran, helal kazançtan ayrılmayan, yarın ölecekmiş gibi ahiret, hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için çalışan, her türlü haramdan uzak duran, halka ihsan eden, kötülüğe iyilikle karşılık veren, hata ve kusurları bağışlayan, hastaları ziyaret ederek onların hal ve hatırını soran, kimsenin hakkını yemeyen, işçisinin emeğinin karşılığını alın teri soğumadan veren kişilerin

oluşturduğu bir kurum olarak tarihe adını yazdırmış ve asırlarca insanımız ve dünya insanlığının hizmetinde olmuştur (Ekinci, 2012:20).

Ahilik bir eğitim kurumu olarak, insanı daha mükemmel hale getirmek, hayata hazırlamak, davranışlarında dengeli, başkalarının haklarına saygılı bireyler yetiştirmek gibi amaçlara sahipti (Duman, 2012: 182).

Odağı insan olan ve bireyin her yönden kendini geliştirerek toplum içerisinde yerini almasını sağlayan ahilik sistemi, ilk şekillendiği zamandan günümüze kadar ahlaki ve etik değerlerini koruyarak gelmiş ve çağımızda Türkiye’de uygulanan mesleki eğitimde fikir babası olmuştur.

Ahilik teşkilatı aracılığıyla atölyelerde ve tezgâh başında mesleki beceri ve yeteneklerini geliştiren meslek erbabı, akşamları zaviyelerde verilen eğitimle ahlaki olgunluk kazanarak ve belli aşamalardan geçerek hem sanat becerisi ediniyor hem de ahlâken olgunlaşıyordu (Çağatay, 1981: 177).

Ahilikte iş başındaki eğitim kalfa ve ustalar tarafından veriliyordu. Akşamları teorik eğitim verilir ve bu eğitim iş hayatında uygulanırdı. Diğer taraftan esnafın belli usul ve kaidelerle bir düzen içinde çalışması ve bunu alışkanlık haline getirmesi gerekiyordu. Ahilikte aynı zamanda askeri eğitim de veriliyordu. Bu kapsamda, silah kullanma, haberleşme, destek ve ikmal hizmetleri, sır saklama, dayanıklılık gibi konulara değiniliyordu. Ahilikte eğitim kolaydan zora doğru gerçekleşiyor ve soru-cevap, örnek olma metodu gibi farklı yöntemler uygulanıyordu (Ceylan, 2012: 70).

Ahilik günümüz modern deyimini ile bir tür sivil toplum kuruluşudur. Ancak çok güçlü ve birden fazla amaçla kurulmuş, çok yönlü işleyen bir sivil toplum kuruluşudur. Yabancı üretici ve tacirlere karşı güçlenmek, aynı zamanda ekonomik ve kişisel bağımsızlık için mesleki eğitimin verilmesi ile beraber, mesleki örgütlerin oluşturulması, askeri eğitim ile yurt olarak kabul edilen toprakların savunulması, korunması ve dimdik ayakta tutulması sağlanmıştır.

Ahilikte verilen eğitimin özellikleri değerlendirildiğinde bu eğitimin köylere kadar ulaşan geniş bir teşkilat ile yapıldığı anlaşılır. Ahilik prensiplerine uymayı kabul eden kimselere açık bir sistemdir. İnsanların hem dünya hem ahiret mutluluğunu kazanması amacına yönelmiştir. Diğer taraftan verilen eğitim ücretsizdir. Herkesin istifadesine sunulmuştur. Mesleki eğitim, genel eğitimle bütünleştirilerek hayat boyu devam edecek faaliyetleri içerir. Günümüzde veya yakın tarihte bu yönde bir eğilim görülür. Genel eğitim ile meslek eğitimi birleşerek, bireyin yalnız iş hayatı için değil, iş hayatı dışında geçecek zaman dilimi için de yetiştirilmesi gereği ortaya çıkmıştır (Ekinci, 2012: 194).

Bir millet bir ulus varlığını çok uzun süreler devam ettirmek istiyorsa en önce eğitime önem vermelidir. Türkler tarih boyunca asker bir millet olmuştur. Ancak bunun yanı sıra çağın gereklerine göre de eğitimi önemsemiş bir millettir. Bunun içindir ki; Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu, Mustafa Kemal ATATÜRK; “Eğitimdir ki bir milleti özgür, bağımsız kılar veya köleleştirir” demiştir. Ahilik sisteminin yücelmesini ve Müslüman Türk Devletlerinin ileri seviyelere erişmesini sağlayan da güçlü eğitim yapısı ve örgütü olmuştur.

Ahilik sisteminde de, günümüzde de mesleki eğitimde her zaman her yerde ve her yaşta eğitim felsefesi esas alınmıştır. Okul adı verilen sınırlı mekânlar değil işyerleri ile yaparak iş başı eğitimi ve atölyeler, laboratuvarlar ile görerek, deneyerek eğitim,

derslikler ile de alınması gereken teorik eğitimler verilmekte, bireylere meslek kazandırmanın yanı sıra toplumsal etik değerler ve sosyal eğitim de verilmektedir.

Ahilik ilkelerinin sözde kalmayıp “Fütüvvetname” adıyla hazırlanmış birçok töre kitaplarında da yer aldığı görülmektedir. Fütüvvet anlayışına göre Ahilik İlkeleri şu şekilde sıralanmıştır:

- İyi huylu ve güzel ahlaklı olmak,
- İşinde ve hayatında doğru, güvenilir olmak,
- Yalan söylememek, kin, hasetlik ve gıybetten kaçınmak,
- Ahdinde, sözünde ve sevgisinde vefalı olmak,
- Gözü, gönlü ve kalbi tok olmak,
- Şefkatli, merhametli, adaletli, faziletli, iffetli ve dürüst olmak,
- Cömertlik, ikram ve kerem sahibi olmak,
- Küçüklere sevgi, büyüklere karşı edepli ve saygılı olmak,
- Alçak gönüllü olarak büyüklük ve gururdan kaçınmak,
- Ayıp ve kusurları örtmek, gizlemek ve affetmek,
- Hataları yüze vurmamak,
- Dost ve arkadaşlara tatlı sözlü, samimi, güler yüzlü ve güvenilir olmak,
- Gelmeyene gitmek, dost ve akrabayı ziyaret etmek,
- Herkese iyilik yapmak, iyiliklerini istemek,
- Yapılan iyilik ve yardımı başa kakmamak,
- Hakka hukuka hakkaniyetle riayet etmek,
- İnsanların işlerini içten, gönülden ve güler yüzle yapmak,
- Daima iyi komşulukla komşunun eza ve cahilliğine sabretmek,
- Yaratandan dolayı yarattıklarını hoş görmek,
- Hata ve kusurları daima kendi nefsinde aramak,
- İyilerle dost olup, kötülerden uzak durmak,
- Fakirlerle dostluktan, oturup kalkmaktan şeref duymak,
- Zenginlere zenginliğinden dolayı itibar etmekten kaçınmak,
- Allah için sevmek, Allah için nefret etmek,
- Hak için hakkı söylemekten korkmamak,
- Maiyetinde ve hizmetindekileri korumak ve gözetmek,
- Açıkta ve gizlide Allah’ın emir ve yasaklarına uymak,
- Kötü söz ve hareketlerden sakınmak,
- İçi, dışı, özü, sözü bir olmak,
- Hakkı korumak, hakka riayetle haksızlığı önlemek,
- Kötülük ve kendini bilmezliğe iyilikle karşılık vermek,
- Bela ve musibetlere sabır ve tahammüllü olmak,
- Müslümanlara lütufkâr ve hoş sözlü olmak,
- İnanç ve ibadetlerinde ihlâslı olmak,
- Fani dünyaya ait şeylerle övünmemek, böbürlenmemek,
- Yapılan iyilik ve hayırda Hakk’ın hoşnutluğundan başka şey gözetmemek,
- Âlimlere dost olup, dostlara danışmak,
- Her zaman her yerde yalnız Allah’a güvenmek,
- Örf, adet ve törelere uymak,
- Sır tutmak, sırları açığa vurmamak,
- Aza kanaat, çoğa şükrederek dağıtmak,
- Feragat ve fedakârlığı daima kendi nefsinden yapmak

(Çalışkan, İkiz,1993:21-23)

ARAŞTIRMA HİPOTEZİ

Araştırma Ostim-İvedik Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerde; Ostim Mesleki Eğitim Merkezi'ne kayıtlı çırak öğrenci olarak işletmelerde beceri eğitimi gören Suriyeli mülteci konumundaki öğrencilerin ahilik ilkelerine uyumunu değerlendirmektedir. Ahilik ilkelerinin benimsenmesinde işletme yetkililerinin iş deneyiminin etkisi de ölçülmektedir.

Buna göre araştırmanın hipotezleri;

H₀: Ahilik ilkelerinin benimsenmesinde; işletme yetkililerinin eğitim düzeylerinin etkisi yoktur.

H₁: Ahilik ilkelerinin benimsenmesinde; işletme yetkililerinin eğitim düzeylerinin etkisi vardır.

ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA VE ANALİZ YÖNTEMİ

Araştırmada ilk olarak literatür taraması yapılmış olup elde edilen bilgiler doğrultusunda, fütüvvet anlayışı ışığında ahilik ilkelerini içeren anket hazırlanmıştır. Hazırlanan bu anketlerle alan araştırması yapılmıştır.

Bu araştırma ile Ostim Mesleki Eğitim Merkezi'ne kayıtlı Ostim-İvedik OSB'deki işletmelerde beceri eğitimi gören Suriyeli mülteci öğrencilerin; ahilik ilkelerine uyumunu değerlendirmek amacıyla veriler toplanmıştır. Anket formunda kısaca anketin amacı, içeriği ve doldurulmasına yönelik bilgilere yer verilmiştir.

Anket verilerinden elde edilen sonuçlar likert ölçeğine uygun olarak SPSS 25 programı vasıtasıyla değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu değerlendirmede Cronbach's Alpha katsayısı, frekans analizleri ve Chi-Square Testi uygulanmıştır.

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE ÖRNEKLEM SEÇİMİ

Bu araştırma Ostim-İvedik Organize Sanayi Bölgesi ile sınırlı tutulmuştur. Ostim-İvedik Organize Sanayi Bölgesi dışında bulunan Suriyeli mültecilerin beceri eğitimi aldığı işletmeler çalışmaya dahil edilmemiştir.

Araştırma Ostim-İvedik Organize Sanayi Bölgesi'nde işletmelerde beceri eğitimi gören Suriyeli mülteci öğrencileri kapsamaktadır. Ostim Mesleki Eğitim Merkezi'ne kayıtlı Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitim gördüğü işletme sayısı 124'dür. Bu çalışma Ostim Mesleki Eğitim Merkezi'nde kayıtlı Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitim gördüğü 110 işletmeyle yüz yüze görüşülerek yapılmıştır. Hazırlanan anket formları kendilerine sunularak katılımları sağlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN GÜVENİLİRLİK ANALİZİ

Araştırmanın güvenilirlik analizi için Cronbach's Alpha tekniği kullanılmıştır. Soruların benzerliği ve yakınlığını ortaya koyan Cronbach's Alpha Katsayısı 0 ile 1 arasında yer almaktadır. Buna göre Alpha Katsayısı güvenilirlik ölçeği:

- 0,00 <= Alpha Katsayısı < 0,40 ise ölçek güvenilir değil, soru yeniden düzenlenmelidir.
- 0,40 <= Alpha Katsayısı < 0,60 ise ölçek güvenilirliği düşük olup soru yeniden düzenlenmeli veya modifiye edilmelidir.
- 0,60 <= Alpha Katsayısı < 0,80 ise ölçek güvenilirirdir.
- 0,80 <= Alpha Katsayısı < 1,00 ise ölçek yüksek derecede güvenilirirdir.

Anket sonuçları SPSS 25 programına girildikten sonra Cronbach's Alpha Katsayısı hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonucunda Cronbach's Alpha Katsayısı **0,946** olarak tespit edilmiştir. Bu da araştırmanın güvenilir olduğunu göstermektedir.

İŞLETME YETKİLİLERİNCE AHİLİK KÜLTÜRÜNÜN SURIYELİ MÜLTECİ ÖĞRENCİLERE BENİMSETİLMESİ ANKETİ VERİLERİNİN ANALİZİ

Tablo 2: İşletmecilerin Demografik Özellikleri

İşletmeci Cinsiyet Dağılımı	Frekans	Yüzde %
Kadın	12	11
Erkek	98	89
Toplam	110	100

İşletmeci Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde %
İlkokul	12	11
Ortaokul	32	29
Lise	40	36
Ön Lisans	10	9
Lisans	16	15
Toplam	110	100

İşletmeci İş Deneyim Dağılımı	Frekans	Yüzde %
0-5 Yıl	34	31
5-10 Yıl	16	14
10-15 Yıl	14	13
15-20 Yıl	8	7
20 Yıl ve Üzeri	38	35
Toplam	110	100

İşletmeci Statü Dağılımı	Frekans	Yüzde %
İşçi	38	35
Şef	26	24
Müdür Yardımcısı	8	7
Müdür	28	25

Genel Müdür	10	9
Toplam	110	100

- Tablo 1' de araştırmaya katılan işletme yetkililerinin demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları verilmiştir. Bu tabloya göre araştırmaya katılanların %11'nin Kadın, %89'unun ise Erkek olduğu görölmektedir.
- Araştırmaya katılan işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde; %11'inin İlkokul, %29'unun Ortaokul, %36'sının Lise, %09'unun Ön Lisans ve %15'inin Lisans mezunu olduğu görölmektedir.
- Araştırmaya katılan işletme yetkililerinin iş deneyimleri incelendiğinde; %31'inin 0-5 Yıl, %14'ünün 5-10 Yıl, %13'ünün 10-15 Yıl, %07'sinin 15-20 Yıl, %35'inin 20 Yıl ve Üzeri iş deneyimine sahip oldukları görölmektedir.
- Araştırmaya katılan işletme yetkililerinin statü dağılımları incelendiğinde; %35'inin İşçi, %24'ünün Şef, %07'sinin Müdür Yardımcısı, %25'inin Müdür, %09'unun Genel Müdür olduğu görölmektedir.

Kİ-KARE TESTİ SONUÇLARI

Suriyeli mülteci öğrencilerin işletmelerde ahilik ilkelerine uyumları ile ilgili ki-kare tablosu aşağıdaki gibidir. İşletme yetkililerinin iş deneyimleri ile Suriyeli ırak öğrencilere ahilik ilkelerinin benimsetilmesi çapraz olarak karşılaştırılmıştır. Sonucu anlamlı bulunan maddelerle ilgili bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: Ki-Kare Testleri

Ki-Kare Testler				
		Değer	Frekans	Asymptotic Significance (2 Taraflı)
İyi huylu ve güzel ahlâklıdır.	Pearson ki-kare	22,102 ^a	12	,036
İşinde ve hayatında kin, hasetlik ve gıybetten kaçınır.	Pearson ki-kare	31,192 ^a	12	,002
Ahdinde, sözünde ve sevgisinde vefalıdır.	Pearson ki-kare	22,917 ^a	12	,028
Hataları yüze vurmaz, affeder.	Pearson ki-kare	57,796 ^a	16	,000
Dost ve arkadaşlarına karşı samimi, güler yüzlü ve güveniliridir.	Pearson ki-kare	30,632 ^a	12	,002
İyilik severdir.	Pearson ki-kare	39,794 ^a	12	,000
Hakk'a, hukuka, hakkaniyete riayet eder.	Pearson ki-kare	25,695 ^a	12	,012
İnsanların işlerini içten, gönülden ve güler yüzle yapar.	Pearson ki-kare	29,254 ^a	12	,004

Hata ve kusurları daima kendi nefsinde arar.	Pearson ki-kare	26,421 ^a	12	,009
İyilerle dost olup, kötülerden uzak durur.	Pearson ki-kare	20,582 ^a	8	,008
Kötü söz ve hareketlerden sakınır.	Pearson ki-kare	20,409 ^a	8	,009
Kötülük ve kendini bilmezliğe iyilikle karşılık verir.	Pearson ki-kare	47,894 ^a	16	,000
Aza kanaat eder, çoğa şükreder ve dağıtır.	Pearson ki-kare	52,524 ^a	16	,000

- Tablo 2’de işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “İyi huylu ve güzel ahlâklı olmak” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “İyi huylu ve güzel ahlâklı olmak” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:22,102 Asymptotic Significance (2 sided)=0,036).
- İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “İşinde ve hayatında kin, hasetlik ve gıybetten kaçınır” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “İşinde ve hayatında kin, hasetlik ve gıybetten kaçınır” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:31,192 Asymptotic Significance (2 sided)=0,002).
- İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Ahdinde, sözünde ve sevgisinde vefalıdır” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Ahdinde, sözünde ve sevgisinde vefalıdır” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:22,917 Asymptotic Significance (2 sided)=0,028).
- İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Hataları yüze vurmaz, affeder” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Hataları yüze vurmaz, affeder” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:57,796 Asymptotic Significance (2 sided)=0,000).
- İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Dost ve arkadaşlarına karşı samimi, güler yüzlü ve güvenilirdir” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Dost ve arkadaşlarına karşı samimi, güler yüzlü ve güvenilirdir” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:30,632 Asymptotic Significance (2 sided)=0,002).
- İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “İyilik severdir” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “İyilik severdir” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:39,794 Asymptotic Significance (2 sided)=0,000).
- İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Hakk'a, hukuka, hakkaniyete riayet eder” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden

- “Hakk'a, hukuka, hakkaniyete riayet eder” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:25,695 Asymptotic Significance (2 sided)=0,012).
- İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “İnsanların işlerini içten, gönülden ve güler yüzle yapar” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “İnsanların işlerini içten, gönülden ve güler yüzle yapar” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:29,254 Asymptotic Significance (2 sided)=0,004).
 - İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Hata ve kusurları daima kendi nefsinde arar” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Hata ve kusurları daima kendi nefsinde arar” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:26,421 Asymptotic Significance (2 sided)=0,009).
 - İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “İyilerle dost olup, kötülerden uzak durur” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “İyilerle dost olup, kötülerden uzak durur” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:20,582 Asymptotic Significance (2 sided)=0,008).
 - İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Kötü söz ve hareketlerden sakınır” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Kötü söz ve hareketlerden sakınır” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:20,409 Asymptotic Significance (2 sided)=0,009).
 - İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Kötülük ve kendini bilmezliğe iyilikle karşılık verir” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Kötülük ve kendini bilmezliğe iyilikle karşılık verir” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:47,894 Asymptotic Significance (2 sided)=0,000).
 - İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Aza kanaat eder, çoğa şükreder ve dağıtır” ilkesinin benimsetilmesi arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Buna göre; işletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinden “Aza kanaat eder, çoğa şükreder ve dağıtır” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. (Ki-kare:52,524 Asymptotic Significance (2 sided)=0,000).

SONUÇ

Türkiye, Sovyetlerin Afganistan'ı işgali, İran'da Humeyni rejiminin gelmesi, Bulgaristan'da Todor Jivkov rejiminin Türklere baskıları, Balkanlarda etnik arındırma çabaları, İran-İrak Savaşı, Saddam'ın zulmünden kaçanlar, Birinci ve İkinci Körfez hareketleri ile Irak'tan en son Suriye'de Esed rejimi, PKK/YPG ve DEAŞ'ten kaçanlar olmak üzere, yıllardan beri milyonlarca insan hareketine maruz kalmış; Anadolu tüm bu insanları bir şefkat ve merhamet deryasında alıp kabul etmiş, yaraları sarmış, insanlığa kazandırmıştır (Avşar,2020).

Özellikle son zamanlarda kendi ülkelerinde çıkan savaşlar, isyanlar, işsizlik, ekonomik krizler gibi nedenlerle Türkiye'ye çok sayıda mülteci gelmiştir. Gelmeye de devam etmektedir. Türkiye'deki mülteciler azımsanamayacak sayılara ulaşmıştır. Bu mültecilerin bir kısmı sanayi bölgelerinde çalışmaktadır. Ostim-İvedik sanayi bölgesi de mültecilerin çok çalıştığı sanayi bölgelerinden biridir.

Bu araştırma ile Ostim Mesleki Eğitim Merkezi'ne kayıt yaptıran Suriyeli mültecilere işletmelerce ahilik kültürünü benimsetme düzeyleri ortaya çıkarılmak istenmiştir. İşletme yetkilileri ahilik ilkelerinin büyük bir kısmının çalışan mülteci öğrencilere benimsetildiği yönünde anket formlarını doldurmuşlardır.

Araştırmada Suriyeli mülteci öğrencilerin ahilik ilkelerini benimsenmesinde işletme yetkililerinin eğitim düzeyi araştırılmış olup aşağıdaki ilkeler ile ilişkileri anlamlı bulunmuştur. Eğitim düzeyi arttıkça ahilik kültürünün daha fazla benimsendiği görülmüştür. Bu ilkelerin genel kabul görmüş etik değerlere sahip, ahlak ilkeleri ile de ilişkili olduğu görülmektedir. İşletme yetkililerinin Suriyeli mültecilere ahilik ilkelerini benimsetmelerinde Müslüman bir topluluk olmaları, Osmanlı Devleti'nin tutumu, yaşanan coğrafi bölgenin de etkisi olduğu düşünülmektedir.

İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinin karşılaştırılması sonucunda aşağıdaki ilkelerle ilişkilerinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu ilkeler şunlardır:

- İyi huylu ve güzel ahlâklı olmak.
- İşinde ve hayatında kin, hasetlik ve gıybetten kaçınır.
- Ahdinde, sözünde ve sevgisinde vefalıdır.
- Hataları yüze vurmaz, affeder.
- Dost ve arkadaşlarına karşı samimi, güler yüzlü ve güvenilirdir.
- İyilik severdir.
- Hakk'a, hukuka, hakkaniyete riayet eder.
- İnsanların işlerini içten, gönülden ve güler yüzle yapar.
- Hata ve kusurları daima kendi nefsinde arar.
- İyilerle dost olup, kötülerden uzak durur.
- Kötü söz ve hareketlerden sakınır.
- Kötülük ve kendini bilmezliğe iyilikle karşılık verir.
- Aza kanaat eder, çoğa şükreder ve dağıtır.

Ayrıca bayan işyeri yetkililerinin çalıştığı işletmelerde ahilik ilkelerine uyumun daha kuvvetli olduğu görülmüştür. Bayan çalıştıran sanayi işletmelerinde; özellikle oturup kalkma, hitap, yeme içme gibi konularda tüm çalışanların daha hassas davrandıkları gözlemlenmiştir. İşletme yetkililerinin eğitim düzeyleri ile ahilik ilkelerinin karşılaştırılması sonucunda bazı ahilik ilkelerin benimsetilmesinde anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. İşletme yetkililerince Suriyeli mültecilere benimsetilmekte zorlanılan ahilik ilkelerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Gözü, gönlü ve kalbi tok olmak,
- Cömert, ikram ve kerem sahibi olmak,
- Ayıp ve kusurlarını örtmek, gizlemek, affetmek,
- Yapılan iyilik ve yardımları başa kakmamak,
- Daima iyi komşulukta bulunmak, komşusunun eza ve cahilliğine sabretmek,
- Kötülük ve kendini bilmezliğe iyilikle karşılık vermek,

- Bela ve musibetlere sabır ve tahammüllü olmak şeklindedir.

Ostim Mesleki Eğitim Merkezi meslek dersleri öğretmenlerinin yapmış oldukları işletmelerde beceri eğitimi kapsamındaki çalışmalarında kayıt dışı çalışan mültecinin olduğu belirlenmiştir. İşletmelerde beceri eğitimi kapsamında yapılan işyeri ziyaretlerinde işverenlerin ahilik kültürü kapsamında çırak öğrencilere yaklaşım sergiledikleri görülmüştür. Sanayi bölgelerinde mültecilerin kayıt dışı istihdam edilmeleri; çalışma izninin olmaması, ülkemizde kaçak durumunda olma, sigorta yapılamaması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bu sebepler ortadan kaldırılmadıkça kayıt dışı çalıştırmanın önüne geçilemeyeceği açıktır.

KAYNAKÇA

Avşar, Zakir. (2020). Sığınmacı Ve Mülteciler, Global Savunma Dergisi, Nisan 2020. İnternet erişim: <https://www.globalsavunma.com.tr/turkiye-hamiyet-ve-sefkat-ulkesi-dunyanin-insafina-terk-edilen-gocmen-ve-siginmaci-ve-multeciler.html>

Ceylan, Kâzım. (2012). Ahilik-Türk İslâm Medeniyetinde Dünyevi ve Uhrevi Sistem, T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Yay., Kırşehir.

Çağatay, Neşet, (1981): Bir Türk Kurumu Olan Ahilik, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya.

Çalışkan, Yaşar-İkiz, M. Lütfi, (1993). Kültür, Sanat ve Medeniyetimizde Ahilik.

Duman, Tayyip, (2012). “Ahiliğin Eğitim Anlayışı ve Uygulamaları”, 2. Uluslararası Ahilik Sempozyumu, cilt:1, 19-20 Eylül 2012: Kırşehir.

Ekinci, Yusuf. (2012): Ahilik, Sistem Ofset.

Gürata, Mithat, (1975): Unutulan Adetlerimiz ve Loncalar.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,
<https://www.goç.gov.tr/erişim:23.08.2021>